

खरीप २०१७ मध्ये बोंडअळीच्या प्रादुर्भावामुळे
कापूस पिकांचे झालेल्या नुकसानीपोटी व तुडतुडे
किडीच्या प्रादुर्भावामुळे धान पिकांच्या झालेल्या
नुकसानीपोटी बाधितांना मदत देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- सीएलएस-२०१७/प्र.क्र.३२०/म-३
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा मार्ग,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२
तारीख: २३ फेब्रुवारी, २०१८

वाचा :-

शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्रमांक: सीएलएस-२०१५/प्र.क्र.४०/म-३, दि. १३.५.२०१५

प्रस्तावना :-

सन २०१७ च्या खरीप हंगामामध्ये राज्यात कापूस पिकावर बोंडअळीचे प्रादुर्भाव झाल्यामुळे तसेच धान पिकावर तुडतुडे किडीचा प्रादुर्भाव झाल्यामुळे कापूस व धान पिकांचे नुकसान झाले आहे. या झालेल्या नुकसानीची माहिती संकलीत करण्याची कार्यवाही क्षेत्रिय स्तरावर सुरु आहे. या नुकसानीपोटी कापूस व धान उत्पादक शेतकऱ्यांना मदत देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. सदर घटनांमध्ये बाधित झालेल्यांना या शासन निर्णयात पुढे नमूद केल्याप्रमाणे मदत देण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

पिकांवर होणारे किड हल्ले (Pest attack) ही बाब नैसर्गिक आपत्ती अंतर्गत समाविष्ट असल्यामुळे कापूस पिकावरील बोंडअळीच्या प्रादुर्भावामुळे व धान पिकावरील तुडतुडे इत्यादींच्या प्रादुर्भावामुळे नुकसान झालेल्या बाधित शेतकऱ्यांना पुढे नमूद केलेल्या दराने मदत देण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

२. अ) कापूस पिकासाठी मदत

बोंडअळीच्या प्रादुर्भावामुळे पिकांचे ३३% किंवा त्यापेक्षा अधिक नुकसान झालेल्या प्रकरणी खालील दराने बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

१) २ हेक्टरपर्यंत जमीन धारण करणारे शेतकरी

अ.क्र.	पिकाचा प्रकार	मदतीचे दर
१	कोरडवाहू क्षेत्र	रु.६८००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत. मदतीची किमान रक्कम रु.१००० पेक्षा कमी असणार नाही

२.	बागायत क्षेत्र	रु.१३५००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत. मदतीची किमान रक्कम रु.१००० पेक्षा कमी असणार नाही

२) २ हेक्टरपेक्षा अधिक जमीन धारण करणारे शेतकरी

अ.क्र.	पिकाचा प्रकार	मदतीचे दर
१	कोरडवाहू क्षेत्र	रु.६८००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत व अधिकतम २ हेक्टरपर्यंत
२.	बागायत क्षेत्र	रु.१३५००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत व अधिकतम २ हेक्टरपर्यंत

३) बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करताना खालील अटी व शर्ती यांची पूर्तता होणे आवश्यक राहिल:

१. प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेखाली झालेल्या कापूस पिकाच्या पिक कापणी प्रयोगानुसार ज्या अधिसूचित विमा क्षेत्र घटकासाठी कापूस पिकाचे ३३ % टक्क्यापेक्षा अधिक नुकसान झाले आहे केवळ अशाच मंडळातील सर्व कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांना वरील दराने मदत देय राहिल. ज्या मंडळामध्ये पंतप्रधान पिक विमा योजनेखालील पिक कापणी प्रयोगानुसार ३३% टक्क्यापेक्षा कमी नुकसान झाल्याचे आढळून आले आहे अशा मंडळातील कापूस उत्पादक शेतकऱ्यांना मदत अनुज्ञेय नाही.
२. मदतीची रक्कम संबंधित बाधितांच्या बँक खात्यात थेट जमा करण्यात यावी. कोणत्याही बाधितांना रोख अथवा निविष्टा स्वरूपात मदत देण्यात येऊ नये.
३. कापूस पिकाच्या झालेल्या नुकसानीकरीता मदतीची रक्कम खातेदारांच्या बँक खात्यावर थेट जमा करतांना मदतीच्या रक्कमेमधून कोणत्याही बँकेने कोणत्याही प्रकारची वसुली करू नये.
४. पंतप्रधान पिक विमा योजनेखाली पिक विमा घेतलेल्या शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याची कार्यवाही व बियाणे अधिनियमाखाली नुकसान भरपाई देण्याची कार्यवाही स्वतंत्रपणे कृषि विभागाकडून करण्यात येईल.

ब) धान पिकासाठी मदत :

धान पिकावरील तुडतुडेच्या प्रादुर्भावामुळे सदर पिकांचे ३३% किंवा त्यापेक्षा अधिक नुकसान झालेल्या प्रकरणी खालील दराने बाधित शेतकऱ्यांना मदत देण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे.

१) २ हेक्टरपर्यंत जमीनधारण करणारे शेतकरी

अ.क्र.	पिकाचा प्रकार	मदतीचे दर
१	कोरडवाहू क्षेत्र	रु.६८००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत. मदतीची किमान रक्कम रु.१००० पेक्षा कमी असणार नाही
२.	बागायत क्षेत्र	रु.१३५००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत. मदतीची किमान रक्कम रु.१००० पेक्षा कमी असणार नाही

२) २ हेक्टरपेक्षा अधिक जमीन धारण करणारे शेतकरी

अ.क्र.	पिकाचा प्रकार	मदतीचे दर
१	कोरडवाहू क्षेत्र	रु.६८००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत व अधिकतम २ हेक्टरपर्यंत
२.	बागायत क्षेत्र	रु.१३५००/- प्रति हेक्टर आणि पेरणी क्षेत्राच्या मर्यादेत व अधिकतम २ हेक्टरपर्यंत

३) बाधित शेतकऱ्यांना मदतीचे वाटप करताना खालील अटी व शर्ती यांची पूर्तता होणे आवश्यक राहिल:

१. प्रधानमंत्री पिक विमा योजनेखाली झालेल्या धान पिकाच्या पिक कापणी प्रयोगानुसार ज्या अधिसूचित विमाक्षेत्र घटकासाठी धान पिकाचे ३३ % टक्क्यापेक्षा अधिक नुकसान झाले आहे केवळ अशाच मंडळातील सर्व धान उत्पादक शेतकऱ्यांना वरील दराने मदत देय राहिल. ज्या मंडळामध्ये पंतप्रधान पिक विमा योजनेखालील पिक कापणी प्रयोगानुसार ३३% टक्क्यापेक्षा कमी नुकसान झाल्याचे आढळून आले आहे अशा मंडळातील धान उत्पादक शेतकऱ्यांना मदत अनुज्ञेय नाही.
२. मदतीची रक्कम संबंधित बाधितांच्या बँक खात्यात थेट जमा करण्यात यावी. कोणत्याही बाधितांना रोख अथवा निविष्टा स्वरूपात मदत देण्यात येऊ नये.
३. धान पिकाच्या झालेल्या नुकसानीकरीता मदतीची रक्कम खातेदारांच्या बँक खात्यावर थेट जमा करतांना मदतीच्या रक्कमेमधून कोणत्याही बँकेने कोणत्याही प्रकारची वसुली करू नये.

४. पंतप्रधान पिक विमा योजनेखाली पिक विमा घेतलेल्या शेतकऱ्यांना नुकसान भरपाई देण्याची कारवाई व बियाणे अधिनियमाखाली नुकसान भरपाई देण्याची कार्यवाही स्वतंत्रपणे कृषि विभागाकडून करण्यात येईल.

३. हे आदेश प्रशासकीय मान्यतेचे असून निधी वितरणाबाबत स्वतंत्र आदेश निर्गमित करण्यात येतील. त्याकरिता संबंधित जिल्हाधिकारी यांनी प्रत्यक्ष आवश्यक असलेल्या निधीची मागणी शासनाकडे तात्काळ पाठवावी.

४. या प्रयोजनावर होणारा खर्च मागणी क्रमांक सी-६, प्रधान लेखाशीर्ष - २२४५, नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी सहाय्य या लेखाशीर्षाखाली भागविण्यात यावा.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०१८०२२३१६३४१७४०१९ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(दि.रा. बागणे)

कक्ष अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा.राज्यपालांचे सचिव, राजभवन, मुंबई,
२. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव/प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
३. मा विरोधी पक्ष नेते, विधानसभा/विधान परिषद, विधानभवन, मुंबई,
४. महाराष्ट्र विधानमंडळातील सर्व सन्माननीय विधानसभा/विधानपरिषद सदस्य,
५. मा.मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
६. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई
७. प्रधान सचिव (महसूल), मंत्रालय, मुंबई
८. प्रधान सचिव (कृषी), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई,
९. सचिव (पदुम), कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई
१०. विभागीय आयुक्त, कोकण/पुणे/औरंगाबाद/नागपूर/अमरावती/नाशिक
११. आयुक्त (कृषी), महाराष्ट्र राज्य, पुणे,
१२. आयुक्त (मत्स्यव्यवसाय), महाराष्ट्र राज्य, पुणे
१३. सर्व जिल्हाधिकारी
१४. जिल्हा अधिक्षक कृषी अधिकारी (सर्व)
१५. मा.मंत्री(मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१६. मा.राज्यमंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१७. निवड नस्ती (कार्यासन - म/३).